

בית מדרש גבוה לכהנים

ללימוד הלכות עבודה ביהמ"ק שיבנה בב"א

גליון תקופתי היו"ל ע"י 'בית מדרש גבוה לכהנים' לחיזוק לימוד הלכות עבודת ביהמ"ק / גליון 28 / חודש תשרי

אין ישראל נגאלין אלא בתשובה

ע"י צרות הגלות. משא"כ אילו היה בא טרם שבאו בתוקף הגלות, רק ישבו בשלוה בין הגוים, אז גם אליהו לא היה יכול לעוררן לתשובה. ורק ע"י שתיהן, ע"י הצרות וגם ע"י ביאת אליהו, אז יושג התכלית שהוא התשובה. נמצא שהצרות שיכניע את לב כל ישראל הוא רק הכנה לביאת אליהו, ואז יעשו תשובה, ומיד יהיו נגאלין.

ועפ"ז מיושב תמיהת העולם שתמהין ושואלין שלא ראינו שיועיל לאיזה תכלית תוקף הצרות שהגיענו, ששפיר השיג תכלית גדול להכניע את לבו ולהכין אותו לביאת אליהו שיפעול אצלם לעשות תשובה, מה שלא היה יכול להשיג זאת זולת הצרות שקדמו להם, וזאת התכלית של הכנעה שפיר השגנו בימינו אלה, כי כבר הכניעו הצרות הגלות החזק את לב כל ישראל וכבר הוכשרנו לביאת אליהו, ועלינו רק לבקש שימהר ה' בשילווחו של אליהו, כי כבר אנו עומדים בלב הכן נכנע ונשבר ונדכה ואנו מוכשרין לביאת אליהו ולפעול אצלנו לעשות תשובה, ומיד נהיה נגאלין. נמצא דאנו מעצמינו לא נעשה תשובה אפילו ע"י צרות הגלות, רק ה' ירחם עלינו אחר תוקף הצרות שישלח לנו את אליהו הנביא והוא יביאנו לתשובה, ואז יהיה הגאולה ע"י התשובה שעשינו ע"י ביאת אליהו.

כתב בס' אורחות צדיקים (שער התשובה): אין ישראל נגאלים אלא בתשובה (עיין יומא פו ב, סנהדרין צז ב). וכבר הבטיחה תורה, שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלים, שנאמר (דברים ל א - ג): "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך - ושבת עד ה' אלהיך - ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים". גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה, שנאמר (הושע יד ב): "שובה ישראל עד ה' אלהיך" (עיין יומא פו א), ונאמר (עמוס ד ו): "ולא שבתם עדי נאם ה'", ונאמר (ירמיה ד א): "אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב", כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק.

וראוי לציין נמי מש"כ בס' משנה שכיר (מועדים, חודש אלול והסליחות) שציין לדברי הילקוט בסוף תרי עשר (רמז תקצה), דאיתא שם בזה"ל: ר' יהודה אומר אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלים, ואין עושים תשובה אלא מתוך צער וטלטול, ומתוך שאין להם מחיה ואין עושים תשובה עד שיבוא אליהו, שנאמר (מלאכי ג, כג) "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא", מה כתוב אחריו "והשיב לב אבות על בנים", עכ"ל. הרי נראה מדברי המדרש הזה דבאמת תלוי הגאולה בתשובה, אבל לזה שיעשו ישראל תשובה יצטרך שתי אמצעויות, תחילה צער וצרות הגלות, אבל בזה לחוד עוד לא יושג התכלית שהיא התשובה (וכמו שאנו רואים בזמנינו), רק יצטרך עוד שיבוא אליהו, אז אחר אלו הצרות שישג לישראל יעלה בידו לעוררן לתשובה אחר שכבר הוכנע לבבם

לתגובות הערות והארות בכל נושאי הגליון ולקבלת הגליון במייל ניתן לפנות לטל' 0504166339 או במייל k0504166339@gmail.com לשותפות ותרומות ניתן לתרום במכשירי כרטיס אשראי ע"י 'בית מדרש גבוה לכהנים' ביתר

וסיים שם דעיין במדרש ילקוט תהלים

המשך בעמ' הבא

[רמז תתלד] ושוחר טוב תהלים [סי' פה], אמרו בני קרח, עד מתי אתה אומר שובו בנים שובבים והן אומרים לך שוב אתה תחילה, שנאמר [תהלים צ, יג] "שובה ה' עד מתי והנחם", ואתה אומר לא כי אלא ישראל תחילה. לא אתה תשוב לעצמך ולא אנו נשוב לעצמינו, אלא שנינו כאחד, שנאמר [שם פה, ה] "שובנו אלקי ישענו", עכ"ל.

וראיתי בספר 'תפארת הגרשוני' לרבינו בעל תשו' 'עבודת הגרשוני', ממיין, חבירו של רבינו הש"ך [בפ' וזאת הברכה] שכתב, דגם לפי פשרת הבני קרח בינינו ובין הקדוש ברוך הוא צריכים אנו להתחיל תחילה, והשי"ת יוכל לכוון הרגע שישראל מתחילין ושב עמהם, אבל אם השי"ת ב"ה יתחיל תחילה אינם יכולין ישראל לצמצם ולכוין הרגע שהשי"ת מתחיל בו, עיין שם.

עוד נציין דברים יקרים ונפלאים שכתב הצ"ח בספרו אהבת ציון (דרוש ב) ואלו דבריו שם: ובפרק חלק (סנהדרין צז ע"ב) אמר רב כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים, ושמואל אמר דיו לאבל שיעמוד באבלו, כתנאי ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין א"ל רבי יהושע אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלין אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להם מלך שגזירותיו קשות ומחזירן למוטב, ועיין בחידושי אגדות (מהרש"א) דפליגי דלר"א לא יגאלו עד שישבו מאהבה ולר"י מהני תשובה מיראה, והנה לדידי יפלא כיון דלר"י ג"כ בלי תשובה כלל לא יגאלו וצריך גזירות קשות א"כ למה כל אריכות הגלות בחנם והלא בידו של הקדוש ברוך הוא להכריח אותנו מיד לתשובה ע"י צרות תכופות, ועוד נחזי אנן עם עני ודל הלא כל צרות רבות ורעות כבר עברו על ראשינו חרב וביזה וגירושין אשר סבלו בני עמנו מיום גלותם מארצם ועל כל אלה היו למס כבד כזה שאי אפשר לסבול ועד מתי נצטער וניזיל ולא ניתן לב לשוב ולמה נעזי פנינו ונקשה ערפנו למאן מלשוב בתשובה ואם לבנו כאבן מה יהיה בסופנו ולמה הקדוש ברוך הוא ברחמיו אינו פותח לנו פתח תשובה להסיר לב האבן ולשוב עכ"פ מיראה וכמו שעתיד לעשות לעת קץ.

ואמנם הנלענ"ד דתשובה מיראה אין בכחה להקדים הגאולה קודם זמנה אפילו לר"י ודי שיהיה בכח תשובה מיראה שתועיל בזמן קץ האחרון אבל להקדים הגאולה להיות מדלג על ההרים ולמהר הקץ צריך תשובה מאהבה גמורה.

והנה הפרש גדול יש בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה, ומתחלה נבין מה היא תשובה מיראה ומה היא היראה היינו שמתירא מן פורעניות ועונשי החטא, ומי הוא המייסר הלא כתיב (ירמ' ב' י"ט) תיסרך רעתך, ויצר הרע נקרא רע והוא המכה ומביא היסורים וכן אמרו רז"ל (בבא בתרא ט"ז ע"א) הוא שטן הוא יצה"ר הוא מלאך המות יורד ומשטין עולה ומקטרג ויורד ונוטל נשמה, וא"כ המתירא מן היסורים אינו מתירא מן הקדוש ברוך הוא רק מן הרצועה ונמצא שהשטן גורם לו התשובה ויש לו חלק בתשובה ואיך אפשר שע"י תשובה זו יכלה היצה"ר להיות הרשעה כולה כעשן תכלה והלא הוא עצמו יש לו יניקה מן התשובה הפחותה הזו וצריך ליתן לו חלקו להיות לו ג"כ קצת תיקון וכו' אבל ע"י תשובה מאהבה שהיא רק מאהבת הקדוש ברוך הוא תשובה זו נקיה וברורה מכל סיג ואין לס"ם שום חלק בתשובה זו ואז ע"י תשובה המעולה הזו ימטא זימניה להתבלע לגמרי להעביר זדון ולא ישאר זכר ממנו.

ונסיים בדבריו של ה"שם משמואל' (פרשת האזינו שנה תרעג) שכתב: כתב הרמב"ן שאין בשירה הזאת תנאי בתשובה ועבודה רק היא שטר עדות שנעשה ונוכל ושהוא יתברך יעשה עמנו בתוכחות חימה אבל לא ישבית זכרנו וישוב ויתנחם ויפרע מן האויבים וכו'. ויש להבין הלוא בפרשת נצבים מפורש שישראל יעשו תשובה, ובסנהדרין (צ"ב ב) ר' אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין אמר לו ר' יהושע אם אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להם מלך שגזירותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב:

ונראה לפרש דבודאי אי אפשר לעשות תשובה רק כשהם דבוקים בהקב"ה, וא"כ ישראל שהושלכו אל ארץ אחרת והסתיר פניו מהם והי' לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות, בלתי מובן איך יכולין לעשות תשובה, אך מחמת שבודאי עתידין ליגאל עכ"פ כשיגיע הזמן של בעתה בין עושין תשובה בין אם אין עושין שוב הוא רק מחוסר זמן, ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים, וא"כ באלף הששי הו"ל מחוסר זמן לבו ביום ואין מחוסר זמן לבו ביום, וזמן ממילא קאתי, ע"כ אף בגלותם המרה בפנימיותם כל אחד ואחד מישראל עודנו קשור ודבוק בהש"י ושוב יכולין לעשות תשובה.

הודעה חשובה ודחופה

לאחר שזיכנו ה' להקים את הכולל הייחודי 'בית מדרש גבוה לכהנים' - והוא כולל ערב וכולל יום שישי לכהנים להכינם לעבודת בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו כרצון אדיר חפצו של מרן הח"ח זיע"א, כעת שאיפתנו להקים 'כולל יום שלם' לכהנים להכינם ביתר שאת, כל מי שיוכל לסייע בדבר גדול ונשגב זה למ בית ה' אלוקינו - הן בעצה והן בממון שכרו רב למאוד - פנו כעת למס' הטל: 0504166339 או במייל:

k0504166339@gmail.com

תקציר מהלכות עבודת ביהמ"ק שנלמדו בבית מדרשנו

שמחת בית השואבה במקדש

השיתוף). ו"שואבה" למה? בבבלי – על שם שאיבת המים ("וּשְׁאָבְתֶם מֵיִם בְּשִׁשְׁוֹן"); בירושלמי – "שמשם שואבים רוח הקודש". ואמרו: יונה בן אמתו מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח. מה טעם? "וְהָיָה כְּנִגְנֵן הַמְּנַגֵּן וְתָהִי עֲלָיו יַד ד'"" (מלכים ב, ג טו). תכונת השמחה נמסרה במשנה: "במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול (שהיו מתקנים גזוזטראות, שהנשים יהו עומדות שם ורואות בשמחת בית השואבה. גמרא ורש"י). מנורות של זהב היו שם וארבעה ספלים של זהב בראשיהם וארבע סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדים של שמן של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל וכו' ולא היתה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה". (וביאר רבינו יהונתן מלונגיל בסוכה הטעם שהרי שנינו בברייתא שהמנורות גבוהות חמשים אמה והר הבית היה גבוה והאורה זורחת בכל העיר, וכותל המזרח שהוא לסוף עזרת נשים היה נמוך, כדאמרין בסדר יומא (ט"ז ע"א) והמנורות עולין למעלה הימנה).

לא ראינו שינה בעינינו

בגמ' בסוכה (דף נג.) איתא: ר' יהושע בן חנניה אמר: "כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו. כיצד, שעה ראשונה תמיד של שחר. משם לתפילה, משם לקרבן מוסף, משם לתפילת המוספין (וראו

מצוות ושמחת בחגך בבית השואבה בספר המצוות להרמב"ם [מ"ע נ"ד] כתב וז"ל: ובכלל אמרו ושמחת בחגך מה שאמרו ג"כ לשמוח בס במיני שמחה כו' ולשחוק בכלי נגון ולרקד במקדש לבד והיא שמחת בית השואבה זה כולו נכנס באמרו ושמחת בחגך וכו'. (וע"ע במש"כ במצוה תפח, וע"ע בערל"נ בסוכה בביאור שיטתו).

עיקר השמחה וההודאה

כתב הריטב"א (סוכה דף נג.): והוי יודע שכל השמחה היתירה היתה בהלל ולהודות לה' על הטובה שעשה לישראל להשרות שכינתו בתוכנו וגם כנגד העוה"ב הנתון לצדיקים ולפיכך לא היה אלא על ידי גדולים וחסידים שלא יראה כקלות ראש וכשמחת בחורים, וזהו ששנינו חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם באבוקות של אור ואומרים דברי שירות ותשבחות, והלויים עונים בכנורות ובכל כלי שיר בלי מספר, והוי עומדין על ט"ו מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים שעליהם הלויים עומדים לשיר שירה זו של בית השואבה, דאילו שאר שירין על הדוכן כדאמרין במקדש.

משם שואבים רוח הקודש

נח' אמוראים בגירסת המשנה: "שואבה", או "חשובה". למה "חשובה"? "מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית" (שאז נבראו

שרי להדליק והא לאו צורך קרבן הוא וכו' ונראה לר"י דהואיל ולכבוד הקרבן היו עושין דכתיב ושאתם מים בששון (ישעיה יב) צורך קרבן חשוב ליה), וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושין מהן פתילות למנורת תמיד. (ובהלכה קודם לכן כתב שבגדי כה"ג שבלו גונזין אותן. וכתב הערוך השולחן העתיד (הלכות כלי המקדש סימן כט סעיף ד) דנראה דוודאי מעיקר הדין אין חילוק בין בגדי כה"ג לבגדי כהן הדיוט, דשניהם כשנשתמשו בהם הוויין קדושת הגוף ככלי שרת כמבואר מדברי התוס' קדושין (נד, א סד"ה בכתנות), ורק בגדי לבן של כה"ג ביוה"כ גזרה תורה והניחם שם אבל בגדי כה"ג של כל השנה אין חילוק, ובוודאי מה שהתירו מבלאי ומצואי בגדי הכהנים לעשותן לפתילות או שזהו צורך קרבן או שלב ב"ד מתנה עליהן, ומה שלא עשו כן בבגדי כה"ג זהו מפני הכבוד כדי לעשות חילוק בינו ובין כל הכהנים).

אין שבות נדחה לשמחת בית השואבה

כתבו התוספות (סוכה דף ג.) דהחליל אינו דוחה לא את יום טוב ולא את השבת אף על גב דחליל אינו אסור אלא משום שמא יתקן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין דפ' משילין (ביצה דף לו:) וקיי"ל דאין שבות במקדש, בית השואבה שאני כדאמרינן בגמרא דאינה אלא משום שמחה יתירה. ושם בע"ב כתבו התוספות דהא דלא דחי שבת ויו"ט אף דהוא שבות הצריכה ולכ"ע לא גזרו על שבות הצריכה במקדש, היינו מטעם דבבית השואבה היו שם רוב כלי שיר, חלילים, כנורות, מצלתים ונבלים, שצריכין לתקן תדיר, לפיכך גזרו בהו טפי אפי' במקדש שמא יתקן כלי שיר. (וכתב בהערות הגרי"ש אלישיב דחזינן מדברי התוס' דדינא דאין שבות במקדש זה לאו דוקא במקדש אלא כולל גם את הר הבית, דהרי שמחת בית השואבה לא הי' רק בעזרה אלא בכל הר הבית ואפ"ה הק' התוס' דנימא דאין שבות במקדש ודו"ק. ועיין מקדש דוד קדשים סימן כה).

*****

לציין למש"כ התשב"ץ בתשובותיו (ח"ב סי' קס"א) וז"ל: "אבל התפילות בפירוש אמרי' בגמ' שהיו מתפללין בזמן הבית ממה שאמרו בגמ' סוכה (דף נ"ג ע"א): א"ר יהושע כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה, לא ראינו שינה בעינינו, היינו מקריבין קרבן תמיד של שחר, משם לתפילת השחר, משם למוספין, משם לתפלת המוספין... והרי זה מפורש שאע"פ שהיו מקריבין תמידין, ותפילות כנגד תמידין תקנום, עכ"ז היו מתפללים, כן נראה מתלמוד שלנו", משם לבית המדרש, משם לאכילה ושתיה, משם לתפילת המנחה, משם לתמיד של בין הערבים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה. (וכתב החשוקי חמד שם: צריך ביאור דהרי לא קיימו מצות שינה בסוכה. ועוד נאמר שם דהווי מנמנמי אכתפא דהדדי, וצריך ביאור איך היה מותר להם לישון חוץ לסוכה. ונראה שהרי בשמחת בית השואבה קבלו פני שכניה, וכ"ש מההולכים לקבל פני הרב דפטורים מסוכה).

עשיית הפתילות לבית השואבה

כתב הרמב"ם (הלכות כלי המקדש פרק ח הלכה ו): מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ואבנטיהם (והתוס' בסוכה נ"א ע"א ד"ה מבלאי הקשו מדוע רק ממכנסי כהנים ומחגורות לקחו לפתילות, הרי היו יכולים לקחת גם מהכותנות שהיו עשויות ממש פשתן. ולא תרצו. והתוס' יום טוב (סוכה פ"ה משנה ג') הוסיף להקשות: "ולי קשה גם מצנפת", היינו שהמצנפת היתה עשויה מפשתן, וגם הוא נשאר בקושיה. ובתוספות חדשים כתב שאכן היו לוקחים פתילות ממצנפת ומכתונת, אלא שהחידוש של המשנה הוא שאפי' ממכנסים מותר לקחת "דלא תימא דהוי גנאי למצוה כיון דהוי לכסות בשר ערוה, קמ"ל" עכ"ל. וגם התפארת ישראל (יכין אות י"ב) הרגיש בקושיות אלו ותירץ שני תירוצים וז"ל: "ונ"ל דאורחא דמלתא נקט, דהנך דרכן לבלות ביותר מכתונת ומצנפת מפני החיכוך והשפשוף בהן. או נ"ל משום דשאר בגדי כהונה שבלו נצרכים למנורה, משא"כ מכנסיים אינו דרך כבוד למנורה, ואבנט נמי מדיש בו צמר מעורה בפשתן לא חזי רק לשואבה שהיו הפתילות שם עבות מאוד". היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהן במקדש בשמחת בית השואבה, (והקשו התוס' בשבת כא. דתימה היכי

הופיעו!

משניות מקדש מלך מסכת יומא

עם פירוש הרע"ב ועיקר תוי"ט
בליווי תמונות המחשה מרהיבות
בהסכמתם של גדולי ישראל

יו"ל ע"י מפעל תורת המקדש והקרבת

ניתן להשיג בחנויות המובחרות וברשימת מוקדים הניתנים בטלפונים:
054-8495411, 03-9108377 • מייל m.t.hamikdash@gmail.com